

Vergaderjaar 2025–2026

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 679

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 september 2025

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken over o.a. de brief van 16 september 2025 over de geannoteerde agenda Raad voor Concurrentievermogen 29 en 30 september (Kamerstuk 21 501-30, nr. 678).

De volledige agenda is opgenomen aan het einde van het verslag.

De vragen en opmerkingen zijn op 22 september 2025 aan de Minister van Economische Zaken voorgelegd. Bij brief van 24 september 2025 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Michon-Derkzen

Adjunct-griffier van de commissie,
Krijger

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie	3
II	Antwoord / Reactie van het kabinet	4
III	Volledige agenda	14

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de (formele) Raad voor Concurrentievermogen/Interne markt en industrie, onderzoek en ruimtevaart op 29 en 30 september 2025 en andere stukken voor het schriftelijk overleg. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen in de stukken dat Nederland bij onderhandelingen over het European Competitiveness Fund inzet op een focus op de meest strategische technologieën en sectoren. Welke technologieën en sectoren heeft het kabinet hierbij voor ogen? Hoe wordt de keuze gemaakt of technologieën en sectoren al dan niet prioriteit hebben? Hoe hangt deze prioritering samen met nationaal beleid? Maakt het kabinet hierbij ook keuzes over de vraag welke technologieën of sectoren strategischer zijn dan andere? Hoe vertaalt zich dit tot de middelen voor onderzoek, innovatie en breder EZ-beleid die het kabinet tot zijn beschikking heeft? Kan het kabinet aangeven of het concurrentievermogen van de Europese Unie (EU) een jaar na het Draghi-rapport verbeterd is? Zo ja, kan het kabinet dit toelichten aan de hand van gekwantificeerde grootheden? Zo nee, hoe kan dit? Het Draghi-rapport benoemt het feit dat er € 750 tot € 800 miljard additionele investeringen per jaar nodig zijn. Welk bedrag komt er extra vrij met dit Europese fonds? Hoeveel extra private investeringen worden verwacht door het instellen van dit fonds? Hoe staat het een jaar na het Draghi-rapport met het behalen van deze € 750 tot € 800 miljard additionele investeringen en kan het kabinet bij dit antwoord een zo goed mogelijk geschat bedrag noemen?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben vervolgens enkele vragen over de voortgang van de omnibussimplificatiepakketten. Deze leden vinden het een goede zaak om regels tegen het licht te houden en hierbij te kijken of wet- en regelgeving beter kan, maar deze leden zijn ook kritisch omdat dit kan leiden tot uitholling van noodzakelijke wet- en regelgeving ten koste van mens en milieu. Kan het kabinet toezeggen dat het geen voorstellen zal steunen die noodzakelijke wet- en regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en milieu, uithollen? Indien het kabinet het belang hiervan onderschrijft, hoe maakt het zich hiervoor dan hard in Brussel? Hoe wordt deze balans gewaarborgd? Kan worden toegelicht wat de Nederlandse inzet is, in het bijzonder in relatie tot het omschreven krachtenveld, waarbij sommige lidstaten meer nadruk leggen op lastenverlichting en andere op betere implementatie of meer politieke zichtbaarheid? Het kabinet wijst tevens op het belang van impact assessment (effectbeoordeling). Zijn deze impact assessments een voorwaarde voor eventuele steun aan deze omnibuspakketten? Zo ja, wat

zijn de criteria voor steun waarop het kabinet deze impact assessments zal beoordelen? Zo nee, waarom vraagt het kabinet hier dan naar?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vinden het interessant om te lezen dat Oostenrijk in de Raad wil spreken over territoriale leveringsbeperkingen. Kan het kabinet toelichten wat de Oostenrijkse positie hierover is en wat het precies in de Raad zouden willen bespreken? Kan het kabinet een actuele stand van zaken geven met betrekking tot de wetgeving hierover en kan worden aangegeven wat de plannen zijn voor de komende tijd op dit beleidsterrein? Kan het kabinet, als de inzet van Nederland en Oostenrijk overeenkomen, samen met Oostenrijk (en wellicht andere gelijkgezinden EU-lidstaten) optrekken, bijvoorbeeld in de vorm van het schrijven van een non-paper?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben voorts enkele vragen over de brief over onderzoek, innovatie en de nieuw strategie over startups en scale-ups. Hoeveel additioneel geld is gemoeid met Horizon Europe en helpt het programma om de (investerings-)doelen van het Draghi-rapport te bereiken? Zo nee, kan dan de conclusie worden getrokken dat dit een (in andere opzichten waardevol) Europees programma is, maar dat dit niet tot verbetering van de Europese concurrentiekracht in vergelijking met nu zal leiden? Kan het kabinet kwantificeren hoeveel de nieuwe strategie op startups en scale-ups gaat helpen bij het bereiken van een betere concurrentiepositie? Hoe is het huidige startup- en vooral scale-upklimaat in Nederland in vergelijking met de Verenigde Staten? Hoe zal dit met dit voorstel verbeteren? Wordt er daarmee genoeg gedaan om meer scale-ups in Nederland te krijgen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie hebben kennisgenomen van de stukken en danken het kabinet voor de geannoteerde agenda en de bijgevoegde fiches. Naar aanleiding hiervan hebben zij de volgende vragen.

De leden van de NSC-fractie hebben eerder gewezen op het risico van een subsidiewedloop tussen lidstaten. Welke afspraken wil Nederland in de komende Raad voorstellen om dit te voorkomen? Met welke lidstaten trekt Nederland hierin samen op?

De leden van de NSC-fractie constateren dat het kabinet positief staat tegenover de Startup- en Scale-upstrategie en de horizontale interne-marktstrategie. Hoe gaat het kabinet in de Raad aandringen op minder administratieve lasten en snellere toegang tot kapitaal voor het midden- en kleinbedrijf (mkb)?

De leden van de NSC-fractie constateren voorts dat de opvolger van Horizon Europe (FP10, Net Framework Programme) dual-use (tweeërlei gebruik) onderzoek en innovatie mogelijk maakt. Acht het kabinet het wenselijk dat militaire en civiele doelen in hetzelfde programma worden gefinancierd? Hoe borgt het kabinet dat deze inzet op dual-use niet ten koste gaat van fundamenteel civiel onderzoek?

De leden van de NSC-fractie stellen dat Europa sneller moet kunnen innoveren, maar niet ten koste van veiligheid en duurzaamheid. Hoe gaat het kabinet in de Raad balanceren tussen het versnellen van vergunningverlening en het borgen van maatschappelijke en ecologische risico's? Is het kabinet bereid te pleiten voor het gebruik van regulatory sandboxes die ruimte bieden aan innovatie, maar waarin duidelijke randvoorwaarden worden gesteld voor veiligheid en toezicht?

De leden van de NSC-fractie lezen dat de BNC-fiches over het voorstel voor een Europese ruimte verordening (EU Space Act) en de mededeling Vision for the European Space Economy op de agenda van dit schriftelijk overleg staan. Hoe gaat het kabinet in de Raad inzetten op versterking van de Europese autonomie in satellietdiensten en dataverwerking?

Deze leden zijn van mening dat de vestiging van buitenlandse hyperscale datacentra in Nederland de strategische autonomie kan ondermijnen door hoge energieconsumptie en buitenlandse zeggenschap over data. Is het kabinet bereid om in de Raad te pleiten voor een Europees kader dat voorwaarden stelt aan dergelijke investeringen en dat tegelijkertijd Europese cloud- en datadiensten versterkt? Hoe borgt het kabinet dat de European Space Agency (ESA) en nationale ruimtevaartinitiatieven goed worden afgestemd met de EU Space Act, zodat overlap en extra bureaucratie worden voorkomen?

De leden van de NSC-fractie stellen dat de maritieme maakindustrie van groot belang is voor de strategische autonomie van Europa. Kan het kabinet toelichten hoe het Nederlands-Duitse non-paper in Brussel wordt ingebracht en welke vervolgstappen Nederland ziet om dit breder te verankeren in de Europese industriële prioriteiten? Is het kabinet bereid om in de Raad te pleiten voor het opnemen van de maritieme sector als strategische sector binnen de Clean Industrial Deal en het EU-kompas voor concurrentievermogen?

II. Antwoord / Reactie van het kabinet

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de Nieuw Sociaal Contract fractie hebben kennisgenomen van de stukken en danken het kabinet voor de geannoteerde agenda en de bijgevoegde fiches. Naar aanleiding hiervan hebben zij de volgende vragen.

1.

De leden van de NSC-fractie hebben eerder gewezen op het risico van een subsidiewedloop tussen lidstaten. Welke afspraken wil Nederland in de komende Raad voorstellen om dit te voorkomen? Met welke lidstaten trekt Nederland hierin samen op?

Antwoord

Voor het kabinet staat voorop dat versterking van het EU-concurrentievermogen niet zou moeten leiden tot een subsidiewedloop tussen lidstaten. Daarom zet het kabinet, conform de kabinetsvisie EU-concurrentievermogen, in op versterking van randvoorwaarden. Ten aanzien van staatssteun is de positie van het kabinet terughoudend, ten behoeve van het gelijke speelveld en de interne markt, en juist ook om die subsidiewedloop te voorkomen. Voor het kabinet is het van belang dat staatssteun niet in isolement gezien wordt, maar als onderdeel van het gehele EU-beleidsinstrumentarium zoals de versterking van de interne markt en de kapitaalmarktunie en/of de inzet van het handelsinstrumentarium. Dit neemt niet weg dat er in het licht van de groene en digitale transitie en in geval van marktfalen gerichte en proportionele staatssteun nodig kan zijn. Het is derhalve van belang dat de reguliere staatssteunkaders *fit for purpose* zijn en dat eventuele aanpassingen gebaseerd zijn op een gedegen probleemanalyse, rekening houdend met het belang van een gelijk speelveld op de interne markt. Hoewel staatssteun niet als eigenstandig thema op de agenda van de aanstaande Raad voor Concurrentievermogen staat, is dit een positie die Nederland samen met gelijkgestemde lidstaten structureel uitdraagt.

2.

De leden constateren dat het kabinet positief staat tegenover de Startup- en Scale-upstrategie en de horizontale interne-marktstrategie. Hoe gaat de regering in de Raad aandringen op minder administratieve lasten en snellere toegang tot kapitaal voor het mkb?

Antwoord

Zoals aangegeven in het BNC-fiche over de Startup- en Scale-upstrategie¹ onderstreept de regering het belang van de vermindering van onnodige regeldruk en vereenvoudiging van bestaande wet- en regelgeving. Dit moet tot de verlaging van administratieve lasten leiden, inclusief voor het mkb. Daarnaast zal de regering de effecten op regeldruk van toekomstige voorstellen die uit de strategie voortvloeien goed in de gaten houden. Deze inzet op de vermindering van administratieve lasten is ook bedoeld om toegang tot bestaand kapitaal te versnellen. De regering pleit daarom in de Raad ook voor het vergroten van de beschikbaarheid van durfkapitaal voor het innovatieve mkb, waarbij de Europese Innovatieraad (EIC) een belangrijke rol speelt.

3.

De leden constateren dat de opvolger van Horizon Europe (KP10) dual-use onderzoek en innovatie mogelijk maakt. Acht de regering het wenselijk dat militaire en civiele doelen in hetzelfde programma worden gefinancierd? Hoe borgt de regering dat deze inzet op dual-use niet ten koste gaat van fundamenteel civiel onderzoek?

Antwoord

Het kabinet steunt de inzet van de Europese Commissie (hierna de Commissie) om via het volgende kaderprogramma tot een betere kruisbestuiving te komen tussen civiele en defensiegerelateerde onderzoek en innovatie. Zeker in de huidige geopolitieke context moeten we gebruik kunnen maken van veelbelovende onderzoeksresultaten die bij kunnen dragen aan onze militaire veiligheid. Het voorstel van de Commissie om *dual-use* onderzoek en innovatie in het volgende kaderprogramma toe te staan, kan hier aan bijdragen. Als overkoepelend uitgangspunt hecht het kabinet eraan dat het zwaartepunt van de beschikbare middelen en de programmering van het kaderprogramma bij civiele toepassingen ligt, gezien de op defensie toegespitste O&I-mogelijkheden in het ECF. Maar daarbij moet er voldoende aandacht blijven voor de gehele kennisketen: van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek tot toegepast onderzoek en vermarktbare innovatie. De pijlerstructuur van het programma, waarin onder meer via de European Research Council ruimte is voor nieuwsgierigheidsgedreven fundamenteel onderzoek, borgt dit al voor een belangrijk deel. Daarnaast heeft het kabinet de Commissie verzocht om nadere toelichting te geven op de vraag op welke manier het mogelijk maken van *dual-use* onderzoek en innovatie in Horizon Europe, invloed heeft op de voorgestelde principes van het kaderprogramma. Het gaat dan bijvoorbeeld om uitgangspunten ten aanzien van openheid, toegankelijkheid en internationale samenwerking op basis van Europese waarden, zoals respect voor het internationaal humanitair recht.

4.

De leden van de NSC-fractie stellen dat Europa sneller moet kunnen innoveren, maar niet ten koste van veiligheid en duurzaamheid. Hoe gaat de regering in de Raad balanceren tussen het versnellen van vergunningverlening en het borgen van maatschappelijke en ecologische risico's?

¹ BNC-fiche EU Startup and Scaleup Strategy, Kamerstuk 22 112, nr. 4098

Antwoord

Het kabinet onderschrijft het belang van versnelling van vergunningverlening voor innovatie en de transitie naar een duurzame en concurrerende industrie. Tegelijkertijd blijven onderwerpen als veiligheid, milieu en gezondheid leidende randvoorwaarden. In het kader van de *Industrial Decarbonisation Accelerator Act* (IDAA) – als onderdeel van de Clean Industrial Deal – zal Nederland inzetten op maatregelen die procedures stroomlijnen, versnellen en voorspelbaarder maken voor de industrie. Hierbij kan gedacht worden aan versnelde en gecentraliseerde vergunningverlening bij strategische projecten, het stroomlijnen van vergunningen voor afgebakende milieuzones rond energie-intensieve industrieclusters en het versnellen van vergunningverlening als bedrijven effectief milieu-impact verminderen. Bij deze aanpak kan versnelling van vergunningverlening voor innovatie en verduurzaming hand in hand laten gaan, terwijl tegelijkertijd de maatschappelijke en milieubelangen gewaarborgd blijven.

5.

Is de regering bereid te pleiten voor het gebruik van regulatory sandboxes die ruimte bieden aan innovatie, maar waarin duidelijke randvoorwaarden worden gesteld voor veiligheid en toezicht?

Antwoord

Ja, aangezien *regulatory sandboxes* een belangrijke rol kunnen spelen in het versnellen van innovatieve ontwikkelingen en toepassingen in een gecontroleerde omgeving, waarbij veiligheid en toezicht altijd belangrijke randvoorwaarden zijn. Naar aanleiding van de aangenomen motie Dassen Grinwis² onderzoekt het kabinet mogelijkheden voor *regulatory sandboxes* voor de Nationale Technologie Strategie.

6.

De leden constateren dat de EU Space Act en de Vision for the European Space Economy op de agenda staan. Hoe gaat de regering in de Raad inzetten op versterking van de Europese autonomie in satellietdiensten en dataverwerking?

Antwoord

Het kabinet zet zich in de Raad ervoor in dat de EU Space Act toekomstbestendig, technologie- en dienstenneutraal wordt vormgegeven en voldoende ruimte laat voor nationaal beleid waar dat passend is.³ Dit waarborgt zowel de veiligheid en betrouwbaarheid van satellietdiensten als een gelijk speelveld voor bedrijven.

Daarnaast steunt het kabinet de inzet binnen het Europees Concurrentievermogenfonds (ECF) op de ontwikkeling van kritieke ruimtevaarttechnologieën, nieuwe Europese capaciteiten zoals *in-orbit services*, en het versterken van de industriële concurrentiekracht in de mondiale commerciële ruimtevaartmarkten. Daarbij acht het kabinet het belangrijk dat steun onder het ECF kan worden gekoppeld aan voorwaarden over eigendom, zeggenschap en toeleveringsketens, zodat cruciale technologie en infrastructuur voor Europa behouden blijven.

7.

Hoe borgt de regering dat ESA en nationale ruimtevaartinitiatieven goed worden afgestemd met de EU Space Act, zodat overlap en extra bureaucratie worden voorkomen?

² Kamerstuk 36 600-XIII-40 en Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2025 | Tweede Kamer der Staten-Generaal

³ Fiche 5: Mededeling over a Vision for the European Space Economy | Publicatie | Rijksoverheid.nl

Antwoord

Het kabinet onderkent dat de rol van ESA en de verhouding tot nationale wetgeving en toezichthouders expliciet aandacht vragen. De status van ESA als onafhankelijke, intergouvernementele organisatie moet worden gerespecteerd; Uniewetgeving mag de institutionele autonomie van ESA en de verdragsverplichtingen van lidstaten niet onder druk zetten. Het kabinet bepleit daarom in Europees verband dat de rol van ESA als technisch agentschap van de lidstaten expliciet behouden blijft en dat lidstaten hun bestaande nationale technische toetsingscapaciteit (zoals het Nederland Lucht- en Ruimtevaartcentrum en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur) kunnen blijven benutten. Daarnaast zet het kabinet in op het voorkomen van dubbele administratieve lasten: Europese registraties en certificaten mogen niet overlappen met nationale verplichtingen uit de Wet ruimtevaartactiviteiten of internationale verdragen.

8.

De leden zijn van mening dat de vestiging van buitenlandse hyperscale datacenters in Nederland de strategische autonomie kan ondermijnen door hoge energieconsumptie en buitenlandse zeggenschap over data. Is de regering bereid om in de Raad te pleiten voor een Europees kader dat voorwaarden stelt aan dergelijke investeringen en tegelijkertijd Europese cloud- en datadiensten versterkt?

Antwoord

Het beschermen van de digitale open strategische autonomie en het stimuleren van Europese cloud- en datadiensten staat op de agenda bij de Commissie.

Zo geeft de Commissie in haar recent gepubliceerde AI Continent Actieplan aan zich te willen inzetten voor de ontwikkeling van voldoende duurzame en Europese datacentercapaciteit voor cloud- en datadiensten, om de economische veiligheid en datazeggenschap in de EU te waarborgen. Onderdeel van het AI Continent Actieplan is een voorstel voor een *Cloud & AI Development Act* (CADA), die bepalingen zal bevatten om de ontwikkeling van energie-efficiënte Europese datacenters te stimuleren.

Zoals uiteengezet in het BNC fiche – Mededeling AI Continent Action Plan⁴ – staat het kabinet in beginsel positief tegenover de plannen van de Commissie. De uiteindelijke positie van het kabinet zal afhangen van de uitwerking van het wetsvoorstel voor de CADA. Het is op dit moment nog niet bekend of het wetsvoorstel ook bepalingen zal bevatten ten aanzien van voorwaarden aan investeringen in datacentercapaciteit. Er wordt in Europees verband wel gewerkt aan het vormgeven van een nieuwe Important Project of Common European Interest (IPCEI) om nationale publieke investeringen mogelijk te maken in datacenterinfrastructuur in de EU.

In Nederland bestaan overigens al landelijke beperkingen op de vestiging van nieuwe hyperscale datacentra, onder andere ingegeven door de energieconsumptie van dit type datacenter. Met een aanpassing van het Besluit kwaliteit leefomgeving is per 1 januari 2024 de realisatie van nieuwe hyperscale datacentra⁵ verboden, met uitzondering van twee gebieden in de gemeenten Hollands Kroon en Het Hogeland.

9.

⁴ BNC fiche – Mededeling AI Continent Action Plan

⁵ Hyperscale datacentra worden gedefinieerd als datacentra groter dan 10 hectare en met een aansluitvermogen van 70 Megawatt of meer.

De leden stellen dat de maritieme maakindustrie van groot belang is voor de strategische autonomie van Europa. Kan de regering toelichten hoe het Nederlands-Duitse non-paper in Brussel wordt ingebracht en welke vervolgstappen Nederland ziet om dit breder te verankeren in de Europese industriële prioriteiten? Is de regering bereid om in de Raad te pleiten voor het opnemen van de maritieme sector als strategische sector binnen de Clean Industrial Deal en het EU-kompas voor concurrentievermogen?

Antwoord

De Clean Industrial Deal en het EU-kompas voor concurrentievermogen zijn beide mededelingen van de Commissie waar het kabinet en de Europese Raad reeds een positie over hebben ingenomen. Deze zijn gedeeld met Uw Kamer.⁶ Het kabinet acht de maritieme maakindustrie van belang voor de strategische autonomie en het concurrentievermogen van Europa. In het EU-kompas voor concurrentievermogen onderstreept de Commissie reeds het belang van mobiliteit, waarbij ook de maritieme sector expliciet wordt benoemd. De Clean Industrial Deal biedt daarnaast perspectief om de sector te verduurzamen en tegelijk competitief en weerbaar te maken. In de BNC-fiches bij deze mededelingen heeft het kabinet deze aandacht verwelkomd. Daarnaast zal de Commissie in 2026 een *European Maritime Industry Strategy* (EMIS) presenteren die ingaat op het borgen van de belangen van de maritieme sector. Samen met Duitsland heeft Nederland inderdaad een non-paper opgesteld ter beïnvloeding van deze strategie, dat inmiddels brede steun heeft gekregen van andere lidstaten. Dit non-paper is met uw Kamer gedeeld en naar de Commissie gestuurd.⁷ Nederland brengt het paper actief onder de aandacht in gesprekken met de Commissie en met andere lidstaten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de RvC en andere stukken voor het schriftelijk overleg. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

10.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat Nederland bij onderhandelingen over het European Competitiveness Fund inzet op een focus op «de meest strategische technologieën en sectoren». Welke technologieën en sectoren heeft de Minister hiermee voor ogen? Hoe wordt de keuze gemaakt of technologieën en sectoren al dan niet prioriteit zijn? Hoe hangt deze prioritering samen met nationaal beleid? Maakt de Minister hierbij ook keuzes in welke technologieën of sectoren strategischer zijn dan andere? Hoe vertaalt zich dit tot de middelen voor onderzoek, innovatie en breder EZ-beleid die de Minister tot zijn beschikking heeft?

Antwoord

Het kabinet ondersteunt het belang dat de Commissie via het voorstel voor een Europees Concurrentievermogenfonds (ECF) geeft aan het

⁶ BNC-fiche Mededeling over het EU-kompas voor concurrentievermogen – <https://open.overheid.nl/documenten/7abbc247-627f-40d2-877a-2efb01f712dc/file> & BNC-fiche Clean Industrial Deal – <https://open.overheid.nl/documenten/90ee6c36-f68a-4174-888e-b550bcff0b3c/file>

⁷ Position paper Maritime Industry – <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D35825>

versterken van het Europese concurrentievermogen.⁸ Binnen de onder het ECF voorgestelde vensters acht het kabinet het van belang dat wordt gefocust op de meest strategische technologieën en sectoren aan de hand van vier criteria⁹: (i) impact op de geo-economische veiligheid van de EU; (ii) bijdrage aan de Europese economie en groeipotentieel; (iii) bijdrage aan dringende maatschappelijke uitdagingen; en (iv) huidige positie van de EU¹⁰. Een scherpe prioritering aan de hand van deze criteria, mede voor een toekomstgericht EU-industriebeleid, is analoog aan het nationale beleid. Ik zal hier nader op ingaan in mijn aankomende Kamerbrief over de vernieuwing van het industriebeleid.

11.

Kan de Minister aangeven of het concurrentievermogen van de EU een jaar na het Draghi-rapport verbeterd is? Zo ja, kan de Minister dit toelichten aan de hand van gekwantificeerde grootheden? Zo nee, hoe kan dit?

Antwoord

Mario Draghi heeft op 16 september j.l – een jaar na het uitkomen van het rapport zelf aangegeven dat de uitdagingen voor het EU-concurrentievermogen scherper zijn geworden en dat het groeimodel van Europa verder verzwakt is. Er zijn reeds goede initiatieven door de Commissie genomen (o.a. AI-gigafabrieken, Clean Industrial Deal, omnibus versimpelingsvoorstellen), maar voorlopig wijzen cijfers erop dat productiviteit, energieprijzen en technologische positie achterblijven bij de VS en China. Tegelijkertijd merkt het kabinet op dat het versterken van het EU-concurrentievermogen een langdurig proces is waar pas over jaren de vruchten van geplukt zullen worden. Dat maakt het niet minder urgent om snel aan de slag te gaan met het verhogen van de arbeidsproductiviteit en een beter ondernemings- en investeringsklimaat, zodat we ook in de toekomst onze welvaart en publieke voorzieningen op peil kunnen houden. Dit vereist wel dat we nu kiezen voor de toekomst. Daartoe heeft de Commissie haar eerste voorstellen gepubliceerd, en nog meer aangekondigd. Het kabinet moedigt de Commissie aan om hiermee voortvarend, maar ook op een gedegen wijze, verder mee aan de slag te gaan. Het kabinet deelt de constatering van Draghi dat, een jaar na zijn rapport, er nog veel werk te verzetten valt en de opgave niet minder urgent is geworden.

12.

Draghi benoemt dat er € 750 tot € 800 miljard additionele investeringen jaarlijks nodig zijn. Hoeveel geld komt er extra vrij met dit Europese fonds? Hoeveel extra private investeringen worden verwacht door het instellen van dit fonds?

Antwoord

In zijn rapport benoemt Draghi dat de additionele investeringen een combinatie zouden moeten zijn van private en publieke investeringen. Daarbij wijst hij op een historische verdeling van 80% private investeringen en 20% publieke investeringen. De Commissie stelt een budget voor het ECF voor van 234 miljard euro (in lopende prijzen) over een periode van zeven jaar. Het is op voorhand niet mogelijk om te zeggen hoeveel private investeringen hiermee gemobiliseerd zullen worden. Het kabinet zet in op een ECF dat zo veel mogelijk privaat kapitaal mobiliseert. Het is juist van belang dat de EU-begroting een bijdrage levert aan het stimuleren van private investeringen. Het kabinet verwelkomt in dat kader

⁸ Fiche 11: [MFK] Europees Concurrentievermogenfonds | Publicatie | Rijksoverheid.nl

⁹ Kamerbrief over kabinetsvisie EU-concurrentievermogen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

¹⁰ Toelichting invullen fiche mededeling

de rol voor ECF InvestEU onder dit voorstel. Uit de interim-evaluatie is gebleken dat dit programma in staat is een hefboom te creëren en private partijen te stimuleren tot het aangaan van meer risicovolle investeringen. Om deze reden dienen dergelijke financieringsinstrumenten een belangrijk aandeel te vormen van het ECF-budget.¹¹

13.

Hoe staat het een jaar na het Draghi-rapport met het behalen van deze € 750 tot € 800 miljard additionele investeringen en kan de Minister bij dit antwoord een zo goed mogelijk geschat bedrag noemen?

Antwoord

Er wordt momenteel geen specifiek overzicht bijgehouden van de benodigde investeringen waar het Draghi rapport naar verwijst. Wel bestaan er diverse gegevens over de totale investeringen in de Europese economie, onder andere verzameld door Eurostat, het IMF en de ECB.

Het in vraag 13 genoemde voorstel voor het ECF kan aan de genoemde doelstelling met Europese publieke middelen mogelijk een positieve bijdrage leveren. Het kabinet zet zich daarbij in om zoveel mogelijk privaat kapitaal te mobiliseren bij de inzet van dit instrument.

Daarnaast heeft het kabinet dit jaar in de Miljoenennota de nationale publieke investeringen inzichtelijk gemaakt, inclusief de ontwikkeling en de uitsplitsing daarvan.

14.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben enkele vragen over de voortgang van de omnibus-simplificatiepakketten. De leden vinden het goed om regels tegen het licht te houden en hierbij de kijken of wet- en regelgeving beter kan, maar zijn ook kritisch omdat dit kan leiden tot uitholling van noodzakelijke wet- en regelgeving ten koste van mens en milieu. Kan de Minister toezeggen dat hij geen voorstellen zal steunen die noodzakelijke wet- en regelgeving (bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en milieu) uithollen? Als de Minister het belang hiervan onderschrijft: hoe maakt hij zich hiervoor hard in Brussel? Hoe waarborgt hij deze balans?

Antwoord

Het kabinet onderschrijft het belang van robuuste wet- en regelgeving op het gebied van klimaat, milieu en mensenrechten. Het uitgangspunt is daarom dat het kabinet alleen voorstellen tot vereenvoudiging steunt als deze geen afbreuk doen aan de onderliggende beleidsdoelstellingen. De inzet is minder lasten, niet minder ambitie. In de Raad voor Concurrentievermogen benadrukt het kabinet het belang van een zorgvuldige aanpak, waarbij regeldruk wordt verminderd zonder de kern van de regelgeving aan te tasten. Het kabinet wijst er daarbij op dat impact assessments van belang zijn om de gevolgen van vereenvoudigingsvoorstellen inzichtelijk te maken, waaronder voor het milieu, de volksgezondheid, fundamentele rechten en uitvoerbaarheid.

Daarnaast pleit Nederland voor het betrekken van toezichthouders en uitvoeringsinstanties bij de zogenoemde «*reality checks*» die de Commissie uitvoert bij bestaande regelgeving.¹²

15.

¹¹ Fiche 11: [MFK] Europees Concurrentievermogenfonds | Publicatie | Rijksoverheid.nl

¹² Zie Kamerbrief over actieprogramma Minder Druk met Regels Kamerbrief over actieprogramma Minder Druk Met Regels | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl en het BNC-fiche Betere Regelgeving, Beoordeling Mededeling Betere Regelgeving | Publicatie | Rijksoverheid.nl

Kan hij toelichten wat de Nederlandse inzet is, in het bijzonder in relatie tot het krachtenveld dat hij omschrijft waarbij sommige lidstaten meer nadruk leggen op lastenverlichting en andere op betere implementatie of meer politieke zichtbaarheid?

Antwoord

Het kabinet staat achter de gezamenlijke Europese ambitie om regeldruk te verminderen en benadrukt daarbij dat dit niet mag leiden tot uitholling van beleidsdoelen. Daarom zet ik stevig in op zorgvuldige en betere wetgeving, met nadruk op het uitvoeren van impact assessments, het betrekken van uitvoerders en het waarborgen van uitvoerbaarheid – juist ook voor het mkb.

Het kabinet kiest daarbij voor een inhoudelijke aanpak gericht op reële vermindering van onnodige lasten met behoud van het beschermingsniveau en duidelijke aandacht voor uitvoerbaarheid en proportionaliteit.

Daarnaast pleit ik in de Raad voor zorgvuldigheid binnen het Raadsproces zelf door op te roepen dat de Raad eigen impact assessments uitvoert als substantiële amendementen worden voorgesteld – zodat regeldrukeffecten ook dan zichtbaar blijven.

16.

De Minister wijst op het belang van impact assessment: zijn deze impact assessments een voorwaarde voor eventuele steun aan deze omnibuspakketten? Zo ja, wat zijn de criteria voor steun waarop de Minister deze impact assessments zal beoordelen? Zo nee, waarom vraagt de Minister dan naar deze impact assessments?

Antwoord

Impact assessments zijn een belangrijk instrument om de gevolgen van wetsvoorstellen systematisch in beeld te brengen, ook bij omnibuspakketten. Het kabinet vindt het belangrijk dat de Commissie bij elk voorstel voldoende inzicht geeft in de effecten op bedrijven, overheden en het maatschappelijk belang, en pleit daarom consequent voor goede impact assessments. Er kunnen echter gegronde redenen zijn (zoals een noodsituatie of als er evident geen regeldrukeffecten zijn) waarom er geen impact assessment is opgesteld. Het kabinet beziet dit kritisch per voorstel. Impact assessments zijn daarmee geen absolute voorwaarde voor steun, maar wel een zwaarwegend element in de Nederlandse beoordeling.

Daarbij let Nederland op of de voorgestelde vereenvoudiging daadwerkelijk merkbaar is voor bedrijven (vooral het mkb). Of het beschermingsniveau van wetgeving behouden blijft; of de uitvoerbaarheid voor ondernemers, toezichthouders en overheden geborgd is en, zo ja, welke Europese en/of nationale financiële gevolgen er zijn.

Tot slot blijf ik de Commissie hier actief op aanspreken en breng het belang van degelijke effectbeoordelingen meermaals onder de aandacht in de Raad voor Concurrentievermogen. Verder zal het kabinet indien nodig zelf de effecten van EU-voorstellen in kaart brengen als een impact assessment van de Commissie ontbreekt of vragen onbeantwoord laat en er naar verwachting wel sprake is van regeldrukeffecten voor ondernemers. Dit kan bijvoorbeeld via een MKB-toets of eigen regeldrukonderzoek naar één of meerdere aspecten.

17.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vinden het interessant om te lezen dat Oostenrijk in de Raad wil spreken over territoriale leveringsbe-

perkingen. Kan de Minister toelichten wat de Oostenrijkse positie hierover is en wat zij precies in de Raad zouden willen bespreken?

Kan de Minister een update geven over hoe het er nu voor staat met de wetgeving hierover en wat zijn plannen zijn voor de komende tijd op dit beleidsterrein? Kan hij, als de inzet van Nederland en Oostenrijk overeenkomen, samen met Oostenrijk (en wellicht andere gelijkgezinden EU-lidstaten) optrekken, bijvoorbeeld in de vorm van het schrijven van een non-paper?

Antwoord

Voor zover mij bekend is ook Oostenrijk voorstander van een ambitieuze aanpak van ongerechtvaardigde territoriale leveringsbeperkingen. Er is nog geen document ingediend door Oostenrijk voor dit agendapunt tijdens de Raad.

De stand van zaken is dat de Commissie in haar interne marktstrategie van mei jl. «instrumenten» heeft aangekondigd voor het vierde kwartaal van 2026.¹³ Het is niet bekend of dit wetgevende instrumenten zullen zijn. Hier pleit ik wel voor in Brussel en dat zal ik ook doen tijdens deze Raad voor Concurrentievermogen. Ik ben momenteel in overleg met lidstaten, waaronder Oostenrijk, om te verkennen in hoeverre onze standpunten overeenkomen en of een gezamenlijk non-paper mogelijk is.

18.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben enkele vragen over de onderzoek, innovatie en de nieuw strategie over startups en scaleups. Hoeveel additioneel geld is gemoeid met Horizon Europe en helpt het programma om de (investerings)doelen van het Draghi-rapport te bereiken? Zo nee, kan dan de conclusie worden getrokken dat dit een (in andere opzichten waardevol) Europees programma is, maar dat dit niet tot verbetering van de Europese concurrentiekracht in vergelijking met nu gaat leiden?

Antwoord

De Commissie heeft voorgesteld om voor het volgende Europese kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, Horizon Europe (2028–2034), 175 miljard euro te reserveren onder het volgende Meerjarig Financieel Kader. Het budget voor het huidige kaderprogramma Horizon Europe (2021–2027) was bij aanvang van het programma 95,5 miljard euro. Uit de interim-evaluatie van het huidige programma blijkt dat elke geïnvesteerde euro 11 euro bijdraagt aan economische groei in 2045. Daarmee levert het huidige programma een belangrijke bijdrage aan de verbetering van Europese concurrentiekracht. Het volgende programma zal zich, nog meer dan het huidige programma, richten op belangrijke strategische prioriteiten die bijdragen aan het concurrentievermogen van de Europese Unie onder andere door een nauwe verbinding die wordt gemaakt met het voorgestelde Europese Concurrentiefonds. Het kaderprogramma levert daarmee een wezenlijke bijdrage aan de doelen van het Draghi-rapport. De startup en scale-up strategie draagt hier ook sterk aan bij, doordat de voorwaarden en condities voor startups en scale-ups om in Europa te floreren worden verbeterd. Zo levert een verbeterde toegang tot kapitaal een essentiële bijdrage aan de Europese concurrentiekracht.

19.

Kan de Minister kwantificeren hoeveel de nieuwe strategie op startups en scaleups gaat helpen bij het bereiken van een betere concurrentiepositie?

Antwoord

¹³ COM (2025) 500: «De eengemaakte markt: onze Europese thuismarkt in een onzekere wereld
Een strategie om de eengemaakte markt eenvoudig, naadloos en sterk te maken.»

De nieuwe EU *startup and scaleup strategy* is één van de voorstellen die de Commissie in mei jl. gepresenteerd heeft als antwoord op onder andere het Draghi-rapport. De Commissie erkent dat startups en scale-ups de drijvende kracht zijn achter baanbrekende innovaties en duurzame groei en daarmee de technologische soevereiniteit, strategische autonomie, economische groei en de concurrentiepositie van de EU. Om deze bijdrage te vergroten is het van belang de obstakels die startups en scale-ups bij het zakendoen ondervinden te verminderen, zoals is aangegeven in het BNC-fiche.¹⁴ Ook Nederlandse startups en scale-ups ondervinden obstakels bij het zakendoen en het aantrekken van investeringen binnen Europa. De 26 acties aangekondigd in de strategie zijn juist bedoeld om deze obstakels aan te pakken en een bijdrage te leveren aan het bereiken van een betere concurrentiepositie. De regering verwelkomt daarom ook deze voorstellen. Hoeveel de nieuwe strategie daadwerkelijk gaat helpen is afhankelijk van de uitwerking en ook de implementatie van de actiepunten door de lidstaten.

20.

Hoe is het huidige startup- en vooral scaleupklimaat in Nederland in vergelijking met de VS? Hoe zal dit verbeteren met dit voorstel? Wordt er daarmee genoeg gedaan om meer scaleups in Nederland te krijgen?

Antwoord

Nederland heeft een goede uitgangspositie en alles in huis om een sterk startup en scale-up ecosysteem te hebben. Tientallen technologiebedrijven van Nederlandse bodem hebben zich doorontwikkeld tot toonaangevende spelers op mondiaal niveau (zoals ASML, Booking en Adyen). Tegelijkertijd blijft de doorgroei van Nederlandse startups tot succesvolle scale-ups achter. De scale-up ratio in Nederland was in 2024 lager dan in de VS (21,5% versus 54%). Dit wordt grotendeels toegeschreven aan het achterblijven van grote investeringsrondes, onder andere en de beperkte aanwezigheid van en toegang tot durfkapitaal, maar ook aan barrières op de Europese interne markt.¹⁵

Om dit te verbeteren onderneemt het kabinet diverse acties, zoals de aangekondigde oprichting van een nationale investeringsinstelling door de fusie van Invest-NL en Invest International. Daarnaast heeft het kabinet tijdens Prinsjesdag aangekondigd om 200 miljoen euro te investeren in het *European Tech Champion Initiative* en 230 miljoen euro in innovatieve halfgeleiderprojecten. De Kamer is op 23 september¹⁶ – mede naar aanleiding van de motie Martens-America – middels een brief geïnformeerd over de actieagenda van het kabinet voor start- en scale-ups (Kamerstuk 32 637, nr. 709).

Ook op Europees niveau wordt gewerkt aan een EU Startup en Scale-upstrategie. De ambitie van de Commissie is om middels 26 actiepunten het beste startupecosysteem van de wereld in Europa te ontwikkelen. De Commissie wil door de juiste prikkels gunstige condities creëren om Europese startups en scale-ups in Europa te houden en meer startups te laten doorgroeien naar scale-ups. Ik verwacht dat met de verschillende Commissievoorstellen meer kansen in Europa kunnen worden gecreëerd voor onze startups en scale-ups waardoor het opschalen versneld wordt en het verplaatsen naar bijvoorbeeld de VS zal worden afgeremd. Met name de Europese Innovatieraad (EIC) zal hierbij een belangrijke rol spelen door de toegang tot durfkapitaal te verbeteren.

¹⁴ BNC-fiche EU Startup en Scaleup Strategy

¹⁵ Kamerbrief Het Nederlandse Startup en Scaleup Ecosysteem in internationaal perspectief

¹⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/09/23/meer-groei-nederlandse-startups-en-scale-ups-door-meer-kapitaal-talent-en-verlenging-techleap>

III. Volledige agenda

Geannoteerde Agenda Raad voor Concurrentievermogen 29 en 30 september

Kamerstuk 21 501-30-678 – Brief Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans – d.d. 16 september 2025

Fiche: Omnibus IV – Wijziging van verordeningen om bepaalde steunmaatregelen voor het mkb uit te breiden naar small mid-cap ondernemingen en aanvullende vereenvoudigingsmaatregelen

Kamerstuk 22 112-4085 – Brief Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp – d.d. 20 juni 2025

Fiche: Mededeling horizontale interne-marktstrategie

Kamerstuk 22 112-4096 – Brief Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp – d.d. 1 juli 2025

Fiche: Mededeling The EU Startup and Scaleup Strategy: Choose Europe to start and scale

Kamerstuk 22 112-4098 – Brief Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp d.d. 4 juli 2025

Verslag informele Raad voor Concurrentievermogen 17 en 18 juli 2025

Kamerstuk 21 501-30-677 – Brief Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans d.d. 27 augustus 2025

Fiche: Mededeling over a Vision for the European Space Economy

Kamerstuk 22 112-4118 – Brief Minister van Buitenlandse Zaken,
R.P. Brekelmans d.d. 29 augustus 2025

Fiche: Verordening voor de EU Space Act

Kamerstuk 22 112-4117 – Brief Minister van Buitenlandse Zaken,
R.P. Brekelmans d.d. 29 augustus 2025